

Slovenski dom

Štev. 109

V Ljubljani, v petek, 14. maja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Slava junakom prve armade

Ducejeva in Hitlerjeva poslanica junaškim bojevnikom pod poveljstvom
maršala Messeja

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1083 pravi:
Prva italijanska armada, ki jo je doletela čast poslednjega osnega odpora na afriških tleh, je dala Ducejevo zapoved nehala z bojem.

Cetudi je bila izpostavljena osredotočenemu in nepretrganemu napadu vseh angleško-ameriških kopenskih in letalskih sil, četudi je porabila vse strelivo in je bila torej brez sleherne preskrbe, je vendar še včeraj zgolj z junaštvom svoje pehote hrabro zadrževala nasprotnikov pritisk.

Tako se je končala bitka v Afriki, ki je s tako menjajočo se srečo trajala 35 mesecev.

V poslednjih bojih, med katerimi so se vsi naši oddelki — pa tudi nemški, ki so jim stali ob strani — borili v vzvišenem duhu tovariškega tekmovanja, sta se topništvo vseh vrst in pa ogledljiva skupina oklepne lahke konjenice »Lodi« sijajno izkazala kakor vedno.

Junaško vedenje naših vojakov, ki so pod vodstvom maršala Italije Giovannija Messeja, v dolgi bitki izpolnili vse naloge, ki so jim bile zaupane, ter pridobili nove slave za svoje zastave, posvečene v krvi in žrtvi gotovost o afriški bodočnosti italijanskega naroda.

Hitlerjev glavni stan, 14. maja. s. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Junaški boj nemških in italijanskih oddelkov, borečih se v Afriki, se je danes častno končal. Poslednje skupine, ki so se upirale v okolici Tunisa, so ostale ves dan brez vode in življa ter so morale prenehati z bojem, ko so porabile vse strelivo. Koniec koncev so morale prenehati zaradi pomanjkanja preskrbe, ne pa zaradi napadov nasprotnika, ki je tudi na tem bojišču moral zelo pogosto priznati, da je naše orožje boljše.

Nemški in italijanski bojevniki pa so v Afriki vsekakor izpolnili nalogo, ki jim je bila določena. Z odporom, ki je nasprotniku dolge

mesece v zagrizenem boju osporaval vsako ped ozemlja, so v Severni Afriki dajali posla kar najogromnejšim nasprotnikovim silam in jim zadali zelo hude izgube v ljudeh in blagu. Olajšanje, ki smo ga s tem dosegli na drugih bojiščih, in pa pridobitev na času sta v zelo znatni meri koristila poveljstvom obeh držav.

Generalu von Arminu, ki je nekaj časa zapovedoval italijansko-nemškim četam v Severni Afriki, je Hitler 10. maja poslal po radiu naslednje sporočilo:

»Vam in vašim junaškim četam, ki so v zvestem orožnem bratstvu z italijanskimi tovariši branile sleherno ped afriških tal, izrekam zahvalo in najvišje priznanje. Z mano vred vemo nemško ljudstvo z občudovanjem spremlja junaški boj svojih vojakov v Tuniziji. Ta je bil za končni uspeh vojne kar največjega pomena.

Napen vseh sil do skrajnosti in vedenje vaših čet bosta zgled vsem dobro oboroženim silam velike Nemčije in bosta v nemški vojaški zgodovini tvorila posebno stran slave. Adolf Hitler.

Poleg tega je Duce 11. maja poslal generalu von Arminu naslednje poročilo po radiu:

»Z občudovanjem in ponosom spremljam tisto, kar čete afriške skupine vojske s trdno odločnostjo in neukrotljivo hrabrostjo spričo nasprotnikove številčne premoči izpolnjujejo. Zgodovina bo tem junaškim dejanjem dala zaslužen priznanje. V poveljstvih in vojakih afriške skupine vojske pozdravljam kar najbolj bleščeči izraz hrabrosti obeh narodov. Mussolini.

Junaški boj naših oboroženih sil, vojskujočih se v Afriki, ki je trajal skoraj dve leti in pol in čigar pomen bo imel posebno ceno v bodočnosti, bo vedno eno najponosnejših in najslavnejših dejanj v vojaški zgodovini nemškega naroda.

Sovjetski napadi ob Kubanu in pri Lisičansku

V tuniškem obalnem gorovju se nekatere bojne skupine še zmeraj upirajo
Na drugih odsekih je bil odpor po junaškem boju ustavljen — Močni dnevni napadi na vzhodno angleško obalo

Hitlerjev glavni stan, 14. maja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na tuniškem mostišču so se nemško-italijanske čete borile tudi včeraj z največjo silovitostjo proti sovražniku, ki je z močnejšimi silami napadal spredaj in zadaj. Po izčrpanju zadnjega streliva in uničenju vsega vojnega orožja je bil na glavnih odsekih južnega bojišča odpor ustavljen, nasprotno pa na tuniškem obalnem gorovju posamezne bojne skupine, v kolikor še razpolagajo s strelivom, nadaljujejo odpor v vzornem izpolnjevanju vojaške dolžnosti.

Na vzhodnem bojišču so bili sovjetski napadi na kubanskem mostišču in severno od Lisičanske odbiti. Letalstvo je pred bojno črto

in v sovjetskem zaledju napadlo številna zbirališča črt in važne železniške naprave. Na Severnem morju so nemški lovci potopili tovorno ladjo s 3000 tonami in zažgali sov. brzi čoln.

Angleška bojna letala so v noči na 13. maj hudo napadla zahodno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube. V nekaj krajih, predvsem na mestnem ozemlju Duisburga, so rušile in zažigale bombe povzročile znatno škodo. Po dosedanjih podatkih so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 33 napadajočih letal, predvsem štirimotornih bombnikov.

Močni oddelki nemških brzih bojnih letal so prodrli včeraj podnevi dvakrat do vzhodne angleške obale in so bombardirali naprave mesta Lowenstoft in stražne čolne pred obalo. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Pomembne izjave o načelih in ciljih boljševiške zunanje politike

Berlin, 14. maja. s. — Nemško časopisje je včeraj v celoti objavilo izjavi, ki sta jih dala majhni skupini posebno zaupnih ljudi meseca januarja 1933 gospa Kolontajeva, diplomatska zastopnica Sovjetske Rusije v Stockholmu, in podtajnik komunistične stranke Kaganovič o ciljih in taktiki sovjetske zunanje politike. Poslal jih je v izvirnem besedilu tedanji francoski poslanik na Švedskem Gausson svojemu zunanjemu ministru, v čigar arhivu so ju zdaj našli.

Ta govora — je pisala včeraj »Nemška diplomatsko politična korespondenca« v svojem dolgem članku — sta še danes zelo aktualna, v kolikor dogodki teh zadnjih desetih let odgovarjajo točno načelom, ki sta jih tedaj poudarila ga. Kolontajeva in Kaganovič. Glavne točke, ki sta se jih Kolontajeva in Kaganovič v svojih izjavah dotaknila, so dozdnevna zvestoba sovjetske zunanje politike pogodbam, ter cilji boljševiške svetovne revolucije.

Z vso okrutnostjo, kakršne doslej človeštvo še ni poznalo v takšnih listinah, je podanih dve temeljni načeli, in sicer: 1. načelo, da Sovjetska Rusija lahko sklene z buržujskimi državami kakršno koli pogodbo, ker je trdno odločena prekršiti jo kadar koli, če bi sodila, da je to zanj samo koristno in da bi s tem škodila drugi podpisnici. To načelo je najboljši odgovor na vprašanje, ali je Sovjetska Rusija zmožna sklepati pogodbe, ter najboljši dokaz, koliko je njen podpis na pogodbah vreden. — 2. Načelo, da se za doseg drugega cilja, to je za razkroj držav in narodov po svetovni revoluciji, Sovjetska Rusija mora brez kakršnih pomislekov vmešavati v notranje zadeve teh narodov ter pri tem uporabljati vsa sredstva, ki bi lahko koristila stvari svetovne revolucije.

Zlasti Kaganovičeva izjava je — kakor piše »Nemška diplomatsko politična korespondenca« — nekaj načrt za ureditev službe prvih straž boljševiške svetovne revolucije. V njej je pregled vseh želja na svetu s stališča razvoja svetovne revolucije, a ta izjava nad vse poudarja zlasti »čudovito taktiko« Juda Litvinova, ki ga imenuje »neprekosljivega mojstra v zavijanju v mogo in uspevanju pogodbencem«.

Kaganovič se potem bavi s položajem v Evropi ter podrobno govori o Italiji, seveda z ozirom na tedanje dobo, to je na leto 1933, nato pa na

kratko povzema sporazume, ki so bili sklenjeni med Francijo in Nemčijo ter prejšnji sporazum med Veliko Britanijo in Nemčijo za Brüningovo vlado. Trdi, da sporazum vendarle ne bi bil popoln brez Italije.

Nato Kaganovič govori o sklepanju pogodb ter o udeležbi Sovjetske zveze na mednarodnih konferencah in sestankih ter nadaljuje: »Naša udeležba pri ženevskih operetah, na razorožitveni komediji in na kongresih, ki so na njih govorili o nafti, ter na drugih burkah, ki jih komunistična stranka živo obira, ni nič drugega kot izraz taktike, ki se izvaja v skladu z navodili političnega urada, kako je treba nasprotniku otipavati žilo. Kapitalisti se delajo, kakor da nam verjamejo, mi pa hlinimo, da smo se prepustili njihovi igri. Tako bo zmagal tisti, ki bo imel trdnjše živce in bolj hladno kri.«

O istem predmetu, o sklepanju mednarodnih pogodb in o njihovi veljavi po sovjetskem političnem pojmovanju, pa je ga. Kolontajeva dejala: »Podpisali smo zavezniške pogodbe in jih bomo še sklepali, pa ne zato, da bi se približali zmagovitim državam, s katerimi ne moremo imeti skupnih koristi, temveč da odvrnemo pozornost od teh držav, kadar se pokaže potreba, razvijati takšno politiko v korist proletariata.«

Francoske žrtve terorističnih napadov

Viehy, 13. maja. Uradno poročilo o civilnih žrtvah angleško-ameriškega letalstva v Franciji pravi, da so angleški bombniki od 1. januarja do 15. aprila 1943 ubili 1046 ljudi, ranili pa 3033 ljudi; 1. 1942. so jih pobili 2585, ranili 5646, leta 1941. pa ubili 527, ranili pa 1114. Skupno število mrtvih do dne 15. aprila znaša 4758, število ranjenih pa 9785. Največ napadov so doživela mesta Le Havre, Abbeville, Dunkerque, Brest, Cherbourg in Dieppe. Najbolj prizadeto je bilo prebivalstvo v pariški pokrajini, kjer je bilo 1081 mrtvih, v Saint Nazaire, kjer je bilo 483 mrtvih in v Le Havru, kjer je bilo 389 mrtvih.

General Ambrosio slavi junaštvo I. italijanske armade in njenega poveljnika, maršala Messeja

Govor, ki ga je imel snoči po radiu general Ambrosio, načelnik glavnega stana, v čast junaški prvi armadi:

24. oktobra 1942 se je začela v ožini pri Alameinu bitka, ki naj bi odločila o usodi Severne Afrike. Te postojanke, ki so jih osne čete dosegle s svojimi vojnimi vrlinami, ne pa s premočjo v sredstvih, so več dni vzdržale pod udarci močnih britanskih oklepni sil navzlic strahovitemu osredotočenemu ognju topništva in množičnemu letalskemu bombardiranju. Šele potem ko so nasprotniku zadale najhujše izgube, ki so ga pri nadaljnjih bojih pripravile do pametnejšega nastopanja, so začele italijanske in nemške enote z nastopom, ki ga bo vojaška zgodovina pomnila kot najpopolnejši umikalni manever. Težka naloga, ki so si jo zamislili in vodili poveljniki, je mogla biti izvedena zaradi vzgledne samoodpovedi čet, ki so odločno prevzemale nase žrtve in najtežje nadloge v dolgem in nepretrganem boju.

Medtem ko je bitka divjala na libijskem ozemlju, sta se v francoski Sev. Afriki izkrcali dve novi armadi: 1 britanska in 5. ameriška, katerima so se potem pridružile skupine upornih Francozov. Tedaj se je ravnotežje med osnimi in nasprotnikovimi silami še bolj omajalo. Spričo tega dejstva, ki je temeljito sprevrglo vojaški položaj v Sredozemskem morju in pomenilo neposredno ogrožanje Južne Evrope, je os vrgla v Tunis nekaj tisoč mož, katerim se je z drznimi nastopi posrečilo omrtvititi nasprotnikove pobude in mu preprečiti, da ni dosegel takojšnjih uspehov navzlic veliki številčni premoči. Tunizija je začela odigravati svojo veliko vlogo.

Ceprav se je Angležem in Amerikanem posrečilo močno in stalno povečevati svoje sile, ker sta imeli na razpolago vse sklade britanskega in ameriškega imperija, sta morali Italija in Nemčija voziti svojo preskrbo skozi pasti, ki jih je nastavljal delovanje nasprotnikovega letalstva in mornarice. Razen močnejših pomorskih in podmorskih sil sta Anglija in Amerika zbrali ob Sredozemskem morju močnejše letalske oddelke, ki so z letališči v Alžiriji, Maroku, v Malte in kasneje tudi v Libiji lahko nepretrgoma nadzorovali Sileški preliv in napadli sleherno pomorsko in letalsko enoto.

Te okoliščine so še bolj obremenile že itak težko nalogo naše mornarice in našega letalstva, ki je moralo varovati sredozemsko pot in varovati pred zasedami pomorske in letalske spremljave, namenjene za preskrbo tuniškega bojišča. Niti letalstvo niti mornarica se pa nista omejevali le na te zaščitne nastope: eno kakor drugo se je junaško udeleževalo nastopov in napadalo angleško-ameriške enote.

21. marca je nasprotnik začel z ofenzivo v Tuniziji. Po več dneh ostrega boja na črti Mareth ni bilo nobenega uspeha. Zaradi neugodnih pripekljajev na srednjem odseku je prva armada odšla na črto Chioft in zapustila Marethsko črto, katero je znala obdržati nedotaknjeno. Obroč se je vedno bolj zoževal. Novo ukazani urejeni umik z južnega odseka na črto pri Emfidavillu ni položaja v bistvu nič spremenil. Tudi ni silovit napad Angležev in Amerikancev več dni dosegel nobenega uspeha. Junaški bojevniki naše prve armade so nasprotnikovim armadam zadajali krvave in ponovne poraze. Junaške dogodbe pri Takruni in v drugih postojankah tega odseka so vsem v še tako svežem spominu, da jih ni treba posebej ponavljati. Spadajo pa v vrsto nevenljive slave italijanske vojske. Ko je docela spodletel poskus na južnem odseku, se je žarišče bojev preneslo na zahod. In tukaj se je nasprotniku zaradi močnejših sil in oborožitve posrečilo zlomiti odpor branilcev. Spričo sil, ki so stale silam osi nasproti, ko je bilo razmerje med oklepnimi vozovi 1:20, razmerje med oklepnimi avtomobili 1:7, topništva 1:3, ne da bi upoštevali strašansko razliko med obema letalstvom, bi nobena človeška sila in nobena še tako trdna volja ne mogla dolgo časa takega pritiska vzdržati.

Ko bo dovoljeno objaviti podatke o sili osi v zaključnem obdobju bitke v Tuniziji, se bodo Angleži in Amerikanci morda sramovali boječnosti, s katero so vodili zaključni boj. V dneh 7., 8., 9. in 10. maja, ko je 1. italijanska armada z nezlomljivim junaštvom svojih oddelkov zadrževala pred svojimi postojankami britansko 8. armado, je na severnem odseku padla Bizerta s Tunisom in s tem je bila zapčatena usoda četrte nemške oklepne armade. Ta armada se je borila z zagonom in junaštvom, toda končno je morala kleniti pred močnejšim nasprotnikom. V pozdravni brzjavki, ki jo je poslal generalu Messeju, je general von Armin poveljeval vedenje italijanskih oddelkov, rekoč, »da se je posebno topništvo veličastno borilo, in to na način, ki je v celoti vreden njegovih slavnih izročil.«

12. maja zjutraj je moral tudi nemški afriški zbor, ki je bil zmagoviti prvoborilec v vseh bitkah, odjenjati z bojem zaradi porabljenega streliva, ko je uničil vse naprave in vojaško blago. Ko je odpor postal nemogoč, je poveljnik skupine armad kot vojak, ki je prepričan o končnem zmagovitem izidu boja, naslovil goreč pozdrav poslednjega afriškega bojevnika nemškemu in italijanskemu narodu. Hitler je izrekel visoko priznanje generalu von Arminu, ki je bil poveljnik skupnih armad. Duce je tudi poslal sporočilo, v katerem je izrekel ponosno občudovanje italijanskega naroda in svoje občudovanje nezlomljivega junaštva, ki so ga vojaki v Tuniziji pokazali proti toliko močnejšemu nasprotniku. V njih občuduje najčistejši izraz vojaških sposobnosti obeh narodov. Tako je ostala naša I. armada sama v boju: Njej pripada velika čast, da je vzdržala zadnji odpor na afriških tleh.

Cetudi so se proti njej osredotočile razen S. armade tudi vse druge velike nasprotnikove sile, so njene oddelki sprejeli boj. Boj divja

v prvih črtah, nepretrgoma se bije na vsem bojišču. Nekaj postojank je bilo že tako sploščka izgubljenih, ponovno zavzetih in spet izgubljenih, nazadnje pa končno osvojenih za nas zaradi nezasiženega napora naših oddelkov.

General Messe poroča Duceju o čudovitem vedenju poveljnikov in navadnih vojakov, ki se, ne meneč se za bližnjo usodo, bojujejo in delujejo z nespremenjeno odločnostjo, ker so prepričani, da njihova žrtve jamči za gotovo bodočnost domovine. Dne 11. in 12. maja so boji čedalje hujši in dogodki vse hitrejši. Sovražno zahtevo, naj se vdajo, general Messe kot zvest tolač svojih ljudi zavrne. Istega dne izreče Duce armadi občudovanje in ponos vseh Italijanov za zgodovinske strani, ki jih italijanski vojaki pišejo na tem poslednjem koščku afriške zemlje, iz katerih žari velika, za domovino vsa stoletja sijajna slava. Poslanico so prebrali vsem četam prve armade in prepričala jih je o hvalečnosti domovine za žrtve ter jim zuova podžgala bojnega duha.

Dne 12. maja je položaj prve armade postal nevzdržen: njene postojanke so še nedotaknjene, toda topništvo je že zelo slabeti in moralo umolkneti, ker je zmanjkalo streliva. Vojaki sami so uničili mnogo topov, da ne bi prišli nasprotniku v roke. Poveljnik topništva je zapovedal, naj topničarji v znamenje slave in žrtve izstrelijo poslednje naboje ob vzkluku: »Živel kralj, živel italijansko topništvo!« Neomajna odločitev generala Messeja, da se bori do skrajnosti, dokler mu ne dovolijo častne vdaje z orožjem, pomeni trden sklep moškega poguma in neukrotljivega ponosa.

Vsak nadaljnji odpor pa bi bil jalov in Duce je zapovedal, naj se odpor ustavi. Toda šele ko je armada izčrpala vse strelivo ter uničila vse topove in vse pehotno orožje, ji je poveljnik dal Ducejevo zapoved, naj odneha, sam pa si je pred usodo še enkrat na afriških tleh nadel slavno vojaško znamenja ter vzkliznil: »Živela Italija!«

Taki so bili dogodki poslednjih dni: To je zaključek šestmesečne bitke, v kateri je bil pridobljen čas, neprecenljivo dragocen v splošnem okviru te vojne. Njihov najvišji pomen je obsežen v besedi italijanskega vladarja, ko je odgovoril generalu Messeju, ki mu je poslal poročilo o trdni odločitvi svojih mož, da se hočejo z vsemi svojimi zastavami boriti do kraja:

»Z največjim občudovanjem sem gledal slavno dejanja prve armade. Njeno sijajno vedenje daje zanesljivo poročstvo za še sijajnejšo veličino naše nesmrtno domovine.«

Da bi se podčrtale vojaške vrline prve armade, je bil njen poveljnik imenovan za italijanskega maršala.

Sijajna žrtve naših vojakov v Afriki je seme bodoče slave in gotove sreče naroda.

Iz nje izhaja svetla dolžnost, da se borimo z isto vero, s katero so se odlikovali naši vojaki, ko so junaško izpolnjevali svoje dolžnosti.

Rodoljubna proslava v Grossetu

Grosseto, 14. maja. s. Na vabilo tukajšnje zveze fašistov so se v Grossetu zbrali sorodniki padlih in junaških bojevnikov, ki so se vrnili z raznih bojišč ter prebivalci v pokrajini. Ponovno so hoteli ob resnem obredu potrditi svojo popolno zvestobo Duceju in vero v neizogibno usodo domovine. Po glavnih mestnih ulicah se je vila dolga vrsta udeležencev, spredaj pa so šli nadzorniki fašistične stranke Carlo Borsani, ki je v vojni oslepel ter dobil zlato kolajno, prefekt, zvezni tajnik, škof, razni generali, med njimi tudi general Dupont, ki se je vrnil z ruskega bojišča, ter se ustavila pred liktorsko hišo. Potem ko je razdelil številne izkaznice narodne bojevnike zveze, je nadzornik Borsani govoril tistim, ki so se vrnili z bojišč, in množici v ganljivih besedah toplega rodoljublja. Potem se je vrsta pomikala k vladni palači, kjer je prefekt junaškim bojevnikom, ki so se vrnili, izrekel Ducejev pozdrav. Nato se je manifestacija zaključila ob živahnem vzklizanju vladarju in Duceju.

Vesti 14. maja

Neka Filipinka iz mesta Gua je porodila sedem dečkov, ki pa so kmalu po porodu umrli. Zdravniki se zelo zanimajo za ta primer, ki je do sedaj edinstven.

V Berlinu so slovesno pokopali zaslužnega pehotnega generala grofa Brokdorf-Ahlefelda, ki je umrl 9. t. m.

Pri potopitvi angleškega rušilca »Beverley« se je izgubilo 148 ljudi posadke, med katerimi je 9 častnikov. Rušilec je eden od tistih, ki so ga Združene države odstopile Angliji.

Japonski cesar je sprejel zunanjega ministra Shigemitsuja, ki mu je poročal o mednarodnem položaju.

Pri včerajšnjem nočnem angleškem letalskem napadu na Duisburg je nasprotnik izgubil 34 letal in nad 200 mož posadke, od katerih je le nekaj ostalo pri življenju. Razen omembe vrednih poškodb so angleški piloti popolnoma porušili eno cerkev in eno šolo. Nadalje je bilo hudo poškodovanih še šest šol in bolnišnice, med katerimi je tudi bolnišnica »Cesar« ja Viljemca.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Še nekaj pripomb o zadevi Metoda Mikuža

Ljubljana, 14. maja. V naši javnosti je še vedno veliko razpravljano o nevednem duhovniku Metodu Mikužu. Veliko razpravljano in med vernim ljudstvom dosti pohujšanj, saj je Mikuž — k sreči osamljen — primer edinstven; šel je med komunistične tolpe ne kot nekdo, ki je čez svoj sveti stan naredil križ, temveč je izjavil, da je šel kot duhovnik. Oskrunil je s tem svoj sveti poklic ter kot duhovnik prevzel vlogo v vodstvu gibanja, ki je odgovorno za smrt sedemnajstih slovenskih duhovnikov, pastirjev svojega ljudstva ter dvakrat Mikuževih bratov, bratov po krvi in bratov po sveti službi.

Ljudstvo, ki ga Mikuž v svojem novem, duhovništvu skrušeno svojstvu komunističnega komisarja za vero obdelava z razglasi in letaki, si je o tem žalostnem primeru sodbo že samo ustvarilo. Njegova sodba ni daleč od tiste, ki jo je izrekel Mikužev partizanski tovariš z znanimi besedami. Le da ljudstvo k sreči ne ostaja samo pri sodbi in pohujšanju, temveč še bolj vneto ponavlja zlasti danes potrebno molitev: »Gospod, daj nam dobrih duhovnikov!«

Bolj kakor nad Mikužem samim se ljudstvo pohujšuje nad tistimi, ki bi njegovo dejanje za vsako ceno radi opravičili, ga prikazali kot nekaj razumljivega ali celo za korist Cerkve dobrega. Vse mogoče razloge navajajo: da Mikuž ni šel prostovoljno med partizane; da ni s tem dejanjem ob raznih razbojniških nastopih zagrešil nič obsodbe — zlasti cerkvene obsodbe — vrednega; da je vse, kar listi pišejo o njem, laž. Celotako daleč gredo ti ljudje, da tiste, ki so Mikužev žalostni korak in njegovo nadaljevanje delovanje pred javnostjo razkrinkali, obsodijo, medtem ko storilca vsega tega opravičujejo in perejo.

Da se ti nezdravi in nerazumljivi pojavi ne-hajo, in v želji, da bi tudi pristojni krogi do Mikuževga primera zavzeli čimprej končno stališče, zapisujemo naslednje ugotovitve:

1. Metod Mikuž je šel med komunistične tolpe prostovoljno in po premisleku. Dokaz: njegovo nastopanje in govorjenje v vasi, kjer se je pred odhodom dolgo časa mudil ter je domače fante na vse kriplje pregovarjal, naj opuste sovražno stališče do partizanov ter z njim vred odidejo med komunistične razbojnike.

2. Dr. Metod Mikuž se je prostovoljno pridružil ljudem, o katerih je dokazano, da so zaradi komunistične ideologije in sovraštva do Boga in vere poklali sedemnajst slovenskih duhovnikov, njegovih sobratov, in na stotine laikov ter požgali in oskrunili na desetine cerkva, kapelice in verskih znamenj. Ko se je Mikuž pridružil ljudem, ki vero in njene služabnike dejansko preganjajo, se je sam izključil iz verskega občestva ter iz vrst hierarhije. Očitnejši in hujši odpad od vere pač ni mogel.

3. Ko se je dr. Mikuž pridružil komunističnemu gibanju, je pregrešil proti jasni in nedvoumni odločbi papeža, vrhovnega poglavarja vseh katoliških vernikov ter še zlasti poglavarja ka-

toliške duhovščine. Ni se s takim javnim korakom pohujšljivo pregrešil samo nad verskim naukom Cerkve, temveč tudi nad pokorščino, ki jo je duhovnik papežu še posebno dolžan izkazovati.

4. Dr. Mikuž ni med komuniste samo šel, temveč je celo prevzel aktivno vlogo v vodstvu tega politično-brezbožniškega gibanja, in sicer v namenu, da bi pod krinko duhovništva spravil v komunistične vrste čim več zasleplencev ter dobro mislečih ljudi. S tem je svoj sveti stan bogoskrunsko izrazil v slabe ter veri in Cerkvi škodljive namene. Poleg tega je prevzem vodilnega mesta nov dokaz, da se je za svoj korak odločil prostovoljno.

5. Mikužovo imenovanje za verskega komisarja je partizansko vodstvo razglasilo uradno v svojih glasilih in z letaki. Ilegalna komunistična propaganda je še komaj pred dobrim tednom razširjala letake z napisi: »Živel naš verski referent dr. Mikuž!«, hkrati z letaki: »Živel Tito, živel Stalin!« itd. Tudi Mikuž sam je izdal že več razglasov v tem novem svojstvu. Vse to dokazuje, da ga je treba smatrati za enakovrednega drugim voditeljem komunističnega gibanja pri nas in enako odgovornega.

6. Da je Mikuž ne le sam aktiven in vodilen človek v partizanstvu, temveč da je zanj pridobil tudi druge, torej dela propagando za veri sovražno stvar ter drugim v greh veleval, priča pismo, ki ga je že v začetku februarja poslal nekemu svojemu pajdašu v Ljubljani. V njem med drugim pravi: »Sam veš, kakaj sem odšel, in se tudi spominjaš, da sem te prav živo vabil, da pojdi z menoj. Imel si pomisleke, da bi te lahko zadela kazen od tvojih redovnih predstojnikov... Ker je za vsako kazen potreben dejanski delikt... tega bi v tvojem primeru ne bilo, ker namen, zakaj si šel iz Ljubljane, ni v izstopu iz reda, temveč povsem nekeje druge... Prišel sem do prepričanja, da si zaenkrat pri nas zunaj dosti bolj potreben kot v Ljubljani, zato nikar dosti ne premišluj in se odloči za k nam. Ne glej malodušno na eventualne posledice, tudi jaz nisem... Drugih pomislekov po moji vesti itak ne moreš imeti, če pa bi jih le še kaj imel, bi se ti pri nas temeljito razblinili... Zakaj mi bi te močno rabili. Če hočeš torej priti k nam, se takoj odloči... Zate jamčim jaz sam osebno. Mislim, da ti bomo tudi mi morali izstaviti dokumente, če jih še nimajo legalnih... Dragi, pridi in to čimprej... Tvoj dr. Metod Mikuž, verski referent SNOV in PO, na položaju, na Svečnico 1943.«

7. S tem da se je dr. Mikuž kot duhovnik pridružil komunističnemu gibanju, ki uničuje slovensko ljudstvo, je grešil zoper svoj lastni narod, kateremu bi moral po svoji sveti službi biti vodnik, učitelj in pastir, kakor ga je zato postavil Gospod.

Ta dejstva zapisujemo v premislek tistim, ki jih omenja začetek tega sestavka in razpravo o Mikužu zaključujemo, ker je za nas, kakor za slovernega vernega in poštenega Slovenca zadeva jasna in razčiščena.

Dragi konjski komati in stavbni les

Ljubljana, 14. maja. Kazenska pravda o konjskih komatih je bila po dolgih dveh letih končana na okrožnem sodišču tako, da je kazenski sodnik poedinec sedaj izrekel sodbo proti obtožencu, ki je pomanjkaljske komate prenašati. Bili so burni dnevi aprila leta 1941, ko je nastopala pomlad. Posestniku Antonu Suhadolniku v Borovnici je nekdo odnesel lepe, popolnoma nove konjske komate, na katere je bil zelo ponosen. Prilastil si je bil te komate neki Dolfi Mišič, ki jih je odnesel iz Borovnice v Logatec. Pri prenosu komat je pomagal tudi 26 letni Jakob, 65% nezgodni invalid. Dolfi mu je dal za nagrado 100 lir. Dolfi je bil že svoj čas zaradi tatvine konjskih komatov primerno kaznovan. Sedaj je prišel na vrsto njegov pomagatelj Jakob, ki je priznal, da je pomagal nositi komate, toda izgovarjal se je, da ni vedel, da so ukradeni. Sodnik njegovemu zagovoru ni popolnoma verjel. Jakob je bil zaradi prestopka prikrivanja ukradenega blaga obsojen na 20 dni zapor. Razprava je v toliko zanimiva, kako je namreč lastnik utemeljeval svojo visoko odškodnino. Zahteval je za konjske komate 9000 lir ter navajal, da so bili komati novi, da je sedaj zaradi racioniranja usnja težko dobiti blago za nove komate in da se je cena blaga močno zvišala.

Veleposestnik Ernest Galle v Zgornji Šiški ima svoj prijazen gradič ob Vodnikovih cestah v bližini one znamenite luže, kjer se je šel Valentin Vodnik pozimi po ledu drsal in katera luža je sedaj popolnoma zasuta. Bila pa je pred dobrimi desetimi leti odprta in so tam ob majniških večerih lepo regljale žabe. Ernest Galle je že lani nekaj sveta razparceliral, prodal ali pa s sodelovanjem stavbenika Battelina sezidal lepe stanovanjske hišice in vile, ki jih je nato prodal interesentom. Stavbenik Battelino je takoj lani v Zgornji Šiški za Galleta zidal vilo. Navozili so tja tudi pri zidavi potreben stavbni les, zlasti deske za oder. Kmalu pa so opazili,

da je izginilo precej teh desk. Izsledili so tudi tatu v osebi nekega mizarskega pomočnika, 39-letnega Valentina. Sedaj je bil Valentin z njegovo ženo obtožen prestopka tatvine 80 desk. Pred kazenskim sodnikom je Valentin priznal, da si je prilastil nekaj desk, toda ponosno se je sodniku pohvalil, da ima v mestu ugledne in odlične sorodnike, da ima lepe otroke in sploh, da je sam zelo pošten. Valentin je bil že kaznovan. Zaradi tatvine 80 desk je bil Valentin obsojen na 3 mesece strogega zapor. Žena je bila oproščena.

Zemljiška knjiga je zaznamovala v tem letu že nekaj velikih zemljiškoknjižnih transakcij. Mnogi ljudje so kupovali razne hiše v središču mesta. Annetta Elsbacher, zasebnica, Ljubljana, Vrtača 9, je kupila nepremičnino vlož. št. 261 k. o. Ljubljana-mesto za 472.000 lir. Povh Josko, usnarj, in njegova žena Marija, Novo mesto, Ljubljanska ulica 28, sta kupila svoj čas od trgovca Schmitta hišo na vogalu Stritarjeve ulice in Pred škofijo vlož. št. 69 k. o. Ljubljana-mesto za 1.150.000 lir. Trgovci Ignacij Vok, Ljubljana, Tavčarjeva ulica, je kupil več Zeschkovih parcel, spadajočih pod vlož. št. 478 k. o. Petersko predmestje I. del za 2.800.000 lir. Trgovci Samec Ivan, Ljubljana, Mestni trg 21, je kupil nepremičnino vlož. št. 81 k. o. Poljansko predmestje za 370.000 lir.

23. maja bodo začeli igrati tudi juniorske in rezervne prvenstvene tekme. V obeh skupinah je do zdaj prijavljenih 14 moštvev. S 23. majem bodo nogometna igrišča precej ozivel, saj se bodo pomerili za točke še najmlajši in pa tisti, ki so kandidati za prva moštva.

Tudi SK Zabjak, ki je bil preteklo nedeljo poražen od SK Korotana s 6:1, je vložil protest proti verifikaciji tekme. Zabjak je ugotovil, da je v Korotanovem moštvu nastopil neverificiran igralec. Če je tako, potem je zadeva za Zabjak dobra, Korotan pa bo ob dve dragoceni točki.

Prodaja mesa na odrezek »E«

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 15. maja, potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odzemu odrezka »E« navadnih živalskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani: 100 gr govejega mesa.

Zavodi, ki prejemajo racionirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega prekrbovalnega urada. Delitev se ho pričela ob 7 zjutraj.

Oznanila škofijskega odbora za posvetitev

Javni in zasebni nameščenci (tudi upokojen-cit) ter delavci se bodo posvetili brezmadežnemu Marijinemu Srcu v nedeljo, 16. maja, ob 3 popoldne v stolnici. Najlepše vabimo vse nameščence ter delavce, da se te posvetitve udeležijo v čim večjem številu.

Javne in zasebne nameščence (tudi upokojen-cit) ter delavce se bodo posvetile v nedeljo, 16. t. m., ob 5 popoldne pri uršulnikah. Vljudo vabimo vse nameščence in delavce, da se posvetitve udeležijo.

Služkinje v Ljubljani se bodo posvetile v nedeljo, 16. maja, ob 5 popoldne v stolnici. Naj bi ta dan prišle vse pred Marijin oltar.

Marijska akademija, ki jo priredi škofijski odbor za posvetitev pod pokroviteljstvom prevz. g. škola dr. Rožnana in ki jo izvajajo učenke uršulniških šol v Ljubljani (gimnazija in učiteljske), bo v nedeljo, dne 16. maja, ob 11 dopoldne in ob 6 popoldne v Frančiškanski dvorani. Spored akademije: I. Pozdrav in zadoščenje brezmadežnemu Srcu Marijinemu; II. Slike iz Marijinega življenja: 1. Brezmadežna, 2. Dete Marija, 3. Vstop v tempelj, 4. Oznanjenje, 5. Na poti v Hebron, 6. Magnificat, 7. Matj z detelom, 8. Nazareška idila, 9. Matj s prebudenim srcem, 10. Aleluja, Besedilo: M. Elizabeta. Vstopnice so v predprodaji v trgovini Sfiligoj, Frančiškanska ulica, ter na portu uršulniškega samostana.

Posvetitev mož in žena — mater in očetov brezmadežnemu Marijinemu Srcu bo v nedeljo, 23. t. m., ob 5 popoldne po vseh farnih cerkvah v Ljubljani. Naj bi se vsi možje in žene udeležili teh posvetitev, vsak v svoji farni cerkvi. — Naj bi te pomembne posvetitve mož in žena pomenile najglobljo pripravo na spravno-spokorni dan 29. maja t. l. in na splošno posvetitve dne 30. maja.

S štajerskega

Prva občinska strojna lopa v celjskem okrožju. Te dni so v Sv. Juriju ob Taboru na slovesen način odprli v celjskem okrožju prvo občinsko strojno lopo, ki jo je postavila vaška strojna skupnost. Da bi namreč dvignili pridelek na spodnještajerskih kmetijah, so v vseh večjih krajih uvedli poljedelske stroje, ki so bili lasti vaških skupnosti. Ponekod pa niso imeli v vaseh primerne prostora, da bi stroje spravili. Zato je bila letos zgrajena prva strojna lopa v Sv. Juriju ob Taboru. Krajevna skupina ima namreč v tem kraju v uporabi velik traktor in 28 poljedelskih strojev. Kakor piše mariborski dnevnik, bodo v prihodnosti v celjskem okrožju zgradili še 33 strojnih lop. Gradijo jih že v Ljubnem, Zaleu, Vranskem, Braslovčah, Šošanju, Ponikvah, Celju, Slivnici, Gornjem gradu in Šmarju pri Jelšah. Odlikovana Bistričana. Že v lanskem poletju je bil na vzhodnem bojišču odlikovan grof Ignac Attems iz Slovenske Bistrice z železnim križcem II. stopnje. Sedaj pa je dobil isto odlikovanje na vzhodnem bojišču tudi njegov mlajši brat grof Emil Hans Attems, ki je prejel poleg tega še srebrno tankovsko značko.

Lepa počastitev 90 letne starke. Krajevna skupina v Trbovljah južni odsek, je konec aprila počastila tamkaj bivajočo Heleno Pavšek. Voditeljica ženstva je na njen rojstni dan obiskala z dvema malima zastopnicama trboveljske skupine otrok. Izrekla ji je čestitke, dekletci pa sta izročili starki lepe šopke in sliko Adolfa Hitlerja. Starke je dobila za lep jubilej tudi druga darila.

O oddaji jaje na Spodnjem Štajerskem poroča mariborski dnevnik, da lepo poteka. V nekaterih krajih pa da popušča. Pooblaščenec za prehrano in poljedelstvo ponovno objavlja odredbo o oddaji jaje v časopisju in opozarja prebivalstvo, da se nihče od prizadetih ne bo mogel izgovarjati, da za odredbo ni vedel. Hkrati pripominja, da sedaj kure še pridno nesejo in da naj zato rejci izkoristijo ugodno priložnost in pohite, da bodo za mujevo dobavo čimprej opravili.

Poroke v Mariboru. Poročili so se v zadnjem času v Mariboru: podastnik Ignacij Leifinger in Zora Dvoržak, kmetica; višji orožniški stražmojster Stanislav Orehovec in laborantka Marija Lipnik; šofer Franc Rojs in šivilja Ana Zidarič; gradbenik Janez Grašič in Antonija Gorišek; vojak Viljem Rozman in Matilda Dobovičnik, natakarica; poštni uslužbenec Maksimilijan Vajs in frizerka Hilda Velikonja; poljski delavec Aleksej Koprivnik in dnarica Marija Drozg; tekstilni delavec Maks Medvedšek in tkalka Silva Dokel; rentnizer Alojz Sišernik in hišna pomočnica Marija Lipnik; krojaški pomočnik Danijel Gomolj in pletilja Frančiška Mrak; dijak Franc Dragar in Ljudmila Antlaj; nameščene Franc Majerič in prodajalka Stefanija Črepinko.

Čitanje Danteja v Filharmonični dvorani

Kot smo že sporočili, bo v mali dvorani Filharmonične družbe v soboto, dne 15. t. m., ob 19 prof. Bartolomej Calvi z našega vseučilišča, predsednik Zavoda za italijansko kulturo, čital in komentiral Dantejev spev o asiškem ubožu.

Sprememba predpisov za izpite na srednjih šolah

Člen 1. — Predpisi za izpite na srednjih šolah, izdani z naredbo št. 105 z dne 1. junija 1942-XX, se takole spreminjajo in dopolnjujejo.

Člen 2. — Število komisij za višji zrelostni in diplomski izpit, kakor tudi sedež izpitov, določi Visoki komisar z odlokom.

Izpitne komisije, izvzemši predsednika, imenuje šolski komisar pri Visokem komisariatu.

Člen 3. — Za gimnazijski sprejemni izpit se dovoljuje dva roka, eden ob pričetku, drugi pa ob koncu poletnih počitnic, po kandidatu izbiri.

Skušnje se opravljajo pri teh izpitih po učnem načrtu, določenem za četrti razred ljudskih šol.

Natančnejše določbe za ta izpit izda Visoki komisar z odlokom.

Člen 4. — Pri ustni skušnji izpita iz italijanščine ni uporabljati sistema listkov in žreba.

Člen 5. — Kandidati, ki bi zaradi ugotovljenih vzrokov višje sile ne mogli izpita prirediti ali dokončati v prvem roku, ga smejo opravljati v jesenskem roku.

Člen 6. — V šolskem letu 1942/43 je prehodno uporabljati predpise naslednjih členov.

Člen 7. — Pismena skušnja pri izpitu iz italijanščine sestoji iz svobodne obnove sestavka ali berila, ki ga prebere izpraševatelj.

Člen 8. — Vpisani učenci, ki iz vzrokov dokazane višje sile niso mogli začeti obiskovati šole ali ki jih zaradi odsotnosti iz takega vzroka ni mogoče oceniti, smejo opravljati izpite, določene za njih razred, v poletnem roku, na gimnazijah pa se štejejo povsem za privatiste.

Glede teh kandidatov veljajo šolsna in izpitne takse, ki veljajo za redne učence.

Člen 9. — Kandidati, ki so se udeležili izpitov v izrednih rokih iz člena 5. naredbe št. 161 z dne 20. avgusta 1942-XX in iz člena 2. naredbe št. 9 z dne 16. januarja 1943-XXI pa jim je bil dovoljen popravi izpit, lahko opravljajo izpit v poletnem roku šolskega leta 1942/43.

Člen 10. — V razredih, ki se končujejo z zaključnim izpitom kakršne koli vrste, se konča pouk 12. junija.

Določba prednjega odstavka ne velja za I. žensko realno gimnazijo v Ljubljani in za realno gimnazijo v Kočevju.

Člen 11. — Glede ljudskih šol določi Visoki komisar konec pouka za vsak primer posebej z odlokom.

Člen 12. — Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse druge, nje nasprotujoče in z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo z objavo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Določbe o ugotovitvi sestava in opreme kmetij v pokrajini

Člen 1. — Lastniki in zakupniki kmetijskih zemljišč v pokrajini so dolžni prijaviti vse podatke o sestavi, opremi in obdelavi svojih kmetij na posebnih obrazcih, katere si morajo priskrbeti pri svojem občinskem uradu in jih temu uradu povsem izpolnjene vrniti do vštelega dne 15. junija 1943-XXI.

Člen 2. — Občine morajo poslati prijave ravateljstvu kmetijske in veterinarske službe Visokega komisariata do vštelega 30. junija 1943-XXI.

Člen 3. — Kršitelji prijavnih dolžnosti in tisti, ki vložijo neresnične ali nepopolne prijave, se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 v denarju do 5000 lir, v hujših primerih pa z zaporom do dveh mesecev.

Moška propagandna tekmovanja

Lahkoatletska zveza v Ljubljani bo organizirala 23. maja moško propagandno tekmovanje, katerega program je sledeč: teki: 100, 300 in 1000 m; skoki: v višino in v dolžino; meti: met krogle (5 kg) in met kopja (600 gr).

Tekmovanje bo na športnem igrišču Hermesa v Šiški. Zbirališče tekmovalcev, razdelitev števil in poziv je ob 15.30.

Prijave se sprejemajo do 21. maja do 18 pri Zvezi, Bleiweisova 1 a. Vpisnina znaša 1 lito. Pri vpisninu mora tekmovalce izjaviti, za kateri klub, šolo, organizacijo bo tekmoval, predložiti mora športno izkaznico ali provizorično izkaznico.

Tekmovanja se lahko udeležijo atleti, ki so prvo leto vpisani v Zvezo ter niso dosegli v dosedanjih tekmovanjih prvih pet mest ter tudi vsi, ki še nimajo športne izkaznice; v tem primeru si morajo preskrbeti provizorično športno izkaznico, katero bo izstavila Lahkoatletska zveza v Ljubljani po vplačilu vpisnine 1 lito. Tekmovanja se lahko udeležijo samo atleti, ki so vpisani v anagrafskih registrih za prebivalstvo pokrajine. En atlet tekmuje lahko le v eni disciplini.

S. S. VAN DINE

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

Stopil je nekajkrat sem in tja pred stekleno omaro. Zrl je v tla, mi pa smo ga opazovali. Tudi dr. Bliss je vstal ter ga začel radovedno in z nekakim upanjem gledati.

»Nobena teh niti ne vodi k rešitvi uganke, Markham,« je spregovoril Vance. »Je nekaj na stvari, česar ne morem dognati. Je kakor kakšna riba, ki predstavlja nekot stvar, hoče pa prikazati neko drugo. Povem ti, da je najlažja razlaga tista, ki je napačna... Nekje je ključ za rešitev te uganke. Imamo pa ga pred seboj... tudi če ga še ne vidimo.«

Bil je videti zelo zbežan in nezadovoljen, ko je hodil mirno, a budno sem in tja. Takšnega sem poznal že dolgo časa. Nenadno se je ustavil pred maloko krvi ter se sklonil nadnjo. Nekaj časa jo je opazoval, nato pa dvignil oči in začel ogledovati police. Premeril je z očmi zavos, ki je bila le deloma zagrnjena ter se ustavil z njimi na zgornji polici. Čez nekaj trenutkov se je spet ozrl na mlako krvi, in dobil sem vtis, da meri razdaljo in skuša ugotoviti neko zvezo med tisto krvavo mlako, police, zavos in točko, kjer je bil prej stal na tisti polici kip.

Potem se je ustavil precej blizu zavese ter nam obrnil hrbet. »Evo, tu je nekaj zelo zanimivega,« je pomrmral. »Rad bi vedel...« Tedaj se je obrnil, prijel stol, ga postavil k polici vprav tam, kjer je ležalo z glavo Kylejevo truplo. Potem je stopil na stol in začel gledati po polici.

»Zaboga, nekaj čudovitega je to!« je dejal komaj slišno.

Vzel je v roko naočnik ter si ga nataknil. Pobral je neko stvar, ki je ležala na polici čisto blizu tam, kjer je Hani dejal, da je bil postavil kip boginje Sakmet. Kaj je bila tista stvar, ki jo je pobral, nihče izmed nas ni mogel videti. Vtaknil si jo

je v žep, stopil s stola, šel k Markhamu, ga resno in zadovoljno pogledal ter pripomnil:

»Izredne možnosti se skrivajo za tem zločinom!«

Preden je mogel pojasniti svoje besede, se je na vrhu stopnic spet pojavil Hennessey ter poklical narednika Heatha.

»Tu je neki gospod Salveter, ki povprašuje po dr. Blissu.«

»E, odlično! Vance je bil videti zadovoljen. »Recite, naj pride sem, gospod narednik.«

»Gotovo!« Heath se je nekam čudno namrdnil, kakor da mu ta Vancejeva pripomba ni nič kaj preveč všeč. »Kdor je naš prijatelj, naj stopi naprej! Čim več jih je, tem bolj bomo veseli...»

Toda, kaj je vendar to?« je pogodrnjal, »seja državnega sveta ali kaj?«

Mladi Salveter je prišel po stopnicah v dvorano, se nam približal ter nas osupnjeno in nekam sprašujoče pogledal. Na kratko in precej hladno je pokimal Scarlettu, nato pa se obrnil k Vanceju in vprašal:

»Kako je kaj z vami?« Na njegovem obrazu se je bralo očitno presenečenje, da vidi pred seboj Vanceja. »Že dolgo vas nisem videl... Zadnjikrat menda v Egiptu... Kaj se je vendar zgodilo? Ali imamo orožnike v hiši?« Njegova šala se mu očitno ni posrečila.

Salveter je bil mladenič kakšnih tridesetih let, resen in na videz precej korajžen. Njegovi lasje so bili peščene barve, oči velike in sive, nos majhen, usta pa drobna in stisnjena. Bil je srednje postave, trdno grajen in bi bil lahko tudi rokoborec. Obleden je bil preprosto: široka obleka se mu ni prav posebno lepo prilagala. Ovratnica, ki jo je imel zavezano okoli širokega ovratnika, mu je stala postrani. Njegovi čevlji so bili takšni, kakor da niso bili običajni že najmanj mesec dni. Takoj mi je bil zelo všeč. Vzbuja je vtis mladostne svežosti. Na njem pa je bilo kljub temu nekaj, — kaj, tega nisem mogel takoj razbrati — zaradi česar se je zdel strašno trmast.

Ko je govoril z Vancejem, so se njegove oči radovedno ozirale okrog po dvorani, kakor bi nekaj iskale.

Vance, ki ga je bil opazoval kakor oko postave, mu je po kratkem molku odgovoril s tolikšno stvarnostjo, da me je kar presunilo.

»Ne, nobenega orožnika, gospod Salveter. To je le policija. Vaš stric je mrtel. Bil je umorjen.«

»Stric Ben?« je kar ostrmel Salveter, a brž se mu je naredila na čela guba, kakor od jeze. »Res, prav zares?« Potem se je obrnil in nekam izzivalno pogledal dr. Blissu. »Danes dopoldne sta imela še sestanek, gospod doktor... Kako se je vendar pri-petil ta zločin?«

Mesto njega je odgovoril Vance:

»Vasega strica, gospod Salveter, je udaril po glavi onile kip boginje Sakmet. Zgodilo se je to dopoldne okrog desetih. Scarlett je našel Kyleja mrtvega ob vnožju Anubija in me je prišel o tem obvestiti. Jaz sem potem povedal načelniku Okrožne uprave... E, oprostite, to je gospod Markham in to policijski narednik Heath.«

Salveter komaj da ju je pogledal.

»To je nekaj strašnega, ramota!« je pogodrnjal in jezno stiskal čeljusti. »Da, ramota!«

Bliss je dvignil glavo in njegove pluhe oči so se srečale s Salvetrovimi.

»To pomeni konec naših izkopavanj, dragi moj...«

»Izkopavanje!« Salveter je še vedno motril Blissu. »Kaj me brigajo zdaj izkopavanja? Hočem poiskati tistega psa, ki je storil ta zločin. Kar besnel je od jeze in se slednjič ustavil pred Markhamom. »S čim vam morem kaj pomagati?«

Njegove oči so bile skoraj zaprte. Bil je videti kakor divja zverina, ki se pripravlja na naskok.

»Preveč ste odločni, gospod Salveter,« je počasi dejal Vance in malomarno spet sedel. »Preveč, vse preveč ste odločni! Prav dobro vas razumem, veste, a bojevitost v sedanjem položaju prav nič ne bo hasnila... Poslušajte, zakaj ne bi šli malo okrog hiše? Pa se potem spet vrnite! Moramo se z vami na kratko nekaj pogovoriti in mirna kri vam bo pri tem razgovoru zelo potrebna.«

Sodba v veleprocesu proti 69 osebam, obtoženim komunističnega delovanja

Ljubljana, 14. maja.

Vojno sodišče Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmacijo, oddelek Ljubljana, je včeraj dopoldne razglasilo sodbo nad 62 obtoženci, obdolženimi prevratnega delovanja v okviru organizacije OF oziroma »Narodne zaščite«, tajne vojaške formacije, usmerjene na upor proti državnim oblastem. Kratko poročilo in objava obtožnice višjega državnega tožilstva v našem časopisu je vzbudila v vsej javnosti veliko zanimanje. Že dejstvo samo, da so pred vojnim sodiščem tudi moralni krivci in sokrivci gorja v našem mestu in v pokrajini, ki so po lastnih izjavah delovali po navodilih raznih partijcev ter onesrečili toliko ljudi, je poštena javnost sprejela z zadoščenjem.

Obtožba

Obtožnica višjega državnega tožilstva vojskega sodišča Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmacijo, oddelek Ljubljana, je naslednja:

1. Višnar Alojzij, rojen v Celju 10. junija 1906, stanujoč v Ljubljani;
2. Košir Stanko, rojen v Ljubljani 14. decembra 1896, tam stanujoč;
3. Markič Rudolf, rojen v Ljubljani 23. marca 1910, tam stanujoč;
4. Mahnič Oskar, rojen v Povirju pri Sežani 21. januarja 1921, stanujoč v Ljubljani;
5. Lavrenčič Karel, rojen v Trstu 11. februarja 1915, stanujoč v Ljubljani;
6. Marinšek Stanislav, rojen v Ljubljani 15. novembra 1912 in tam stanujoč;
7. Pogačar Ignacij, rojen v Ljubljani 19. januarja 1909, tam stanujoč;
8. Poglajen Metod, rojen na Poljanah 5. julija 1898, stanujoč v Ljubljani;
9. Kump Amalija, rojena 22. februarja 1915 v Črnomlju, stanujoča v Ljubljani;
10. Škradl Julijana, rojena v Ljubljani 21. maja 1907, tam stanujoča;
11. Bernik Franciška, rojena v Ljubljani 29. decembra 1906 in tam stanujoča;
12. Rotar Ivan, rojen v Šmartnem ob Savi 9. avgusta 1899, stanujoč v Ljubljani;
13. Rupar Jakob, rojen v Sapotnici pri Škofji Loki 26. julija 1907, stanujoč v Ljubljani;
14. Jermančič Franc, rojen 16. novembra 1906 v Jelovcu pri Gaberju, stanujoč v Ljubljani;
15. Pleško Hermína, rojena v Ljubljani 6. aprila 1912 in tam stanujoča;
16. Tobijas Rudolf, rojen v Ljubljani 7. aprila 1901 in tam stanujoč;
17. Remškar Filip, rojen v Ljubljani 27. aprila 1899 in tam stanujoč;
18. Avbelj Tit, rojen v Ljubljani 3. januarja 1917 in tam stanujoč;
19. Bognie Simon, rojen v Ljubljani 7. februarja 1915 in tam stanujoč;
20. Pleško Anton, rojen v Ljubljani 7. junija 1910 in tam stanujoč;
21. Lukežič France, rojen v Ljubljani 10. novembra 1917, tam stanujoč;
22. Ogrin Marija, rojena v Ljubljani 10. novembra 1907, tam stanujoča;
23. Oražem Antonija, rojena v Ljubljani 1. januarja 1906 in tam stanujoča;
24. Kariž Boris, rojen na Nabrežini (Trst) 4. marca 1914, stanujoč v Ljubljani;
25. Škerlj Gabrijel, rojen v Trstu 4. marca 1914, stanujoč v Ljubljani;
26. Matelič Alojzij, rojen 26. julija 1893 v vasi Blato (Grosuplje), stanujoč v Ljubljani;
27. Baggia Anton, rojen v Ljubljani 6. decembra 1906 in tam stanujoč;
28. Hrovat Rozalija, rojena v Šmarju pri Jelšah 5. septembra 1921, stanujoča v Ljubljani;
29. Stare Nikolaj, rojen v Nomen-Bohinju 6. decembra 1914, stanujoč v Ljubljani;
30. Škerlj Silvester, rojen v Trstu 10. junija 1907, stanujoč v Ljubljani;
31. Zorec France, rojen v Dragovici 27. avgusta 1913, stanujoč v Ljubljani;
32. Vovk Ana, rojena 2. avgusta 1923 v Ljubljani in tam stanujoča;
33. Semraje Josipina, rojena v Jaršah 16. marca 1916 in tam stanujoča;
34. Možina Alojzij, rojen v Ljubljani 17. junija 1906 in tam stanujoč;
35. Pogačar Stanko, rojen v Ljubljani 17. junija 1906 in tam stanujoč;
36. Petkovšek Mihael, rojen v Ljubljani 30. avgusta 1909 in tam stanujoč;
37. Detelja Ivana, rojena v Medvodah 2. junija 1891, stanujoča v Ljubljani;
38. Svetlin Marija, rojena v Ljubljani 18. avgusta 1899 in tam stanujoča;
39. Bučar Josip, rojen v Ljubljani 20. februarja 1898 in tam stanujoč;
40. Fabjan Terezija (Javoršek), rojena na Dolgem Brdu 15. oktobra 1901, stanujoča v Ljubljani;
41. Kovčica Marija (Lemut), rojena na Colu pri Vipavi 18. decembra 1893, stanujoča v Ljubljani;
42. Drnikovič Roza (Skarbot), rojena v Budimpešti 21. julija 1916, stanujoča v Ljubljani;
43. Mihelič Mila (Poznik), rojena v Ljubljani 19. junija in tam stanujoča;
44. Flajmavcar Rozalija (Vrvišar), rojena v Metliki 9. avgusta 1904, stanujoča v Ljubljani;
45. Jakulin Savo, rojen v Ljubljani 15. januarja 1923 in tam stanujoč;
46. Barlič Draga por. Pust, rojena v Ljubljani 4. decembra 1912 in tam stanujoča;
47. Lončarič Julka, rojena v Planini 23. januarja 1914, stanujoča v Ljubljani;
48. Kobal Ivana, rojena v Podkraj, Vipava, stanujoča v Ljubljani;
49. Fischer Bogomil, rojen v Ljubljani in tam stanujoč;
50. Markovič Marija, rojena v Ljubljani 14. avgusta 1922, tam stanujoča;
51. Markovič Ljudmila, rojena v Ljubljani 1. februarja 1923, tam stanujoča;
52. Klemenčič Josip, rojen v Ljubljani in tam stanujoč (Klemenčič);
53. Štubelj France, rojen v Hrenovici 27. februarja 1906, stanujoč v Ljubljani;
54. Skuk Ivan, rojen v Ljubljani 6. marca 1921, tam stanujoč;
55. Novak Franc, rojen v Ljubljani 4. septembra 1906, tam stanujoč;
56. Kralj Ivan, rojen v Spuhli 12. avgusta 1921, stanujoč v Ljubljani;
57. Kozir Živko, rojen v Ljubljani 10. oktobra 1927, tam stanujoč;
58. Hribernik Ivan, rojen v Ljubljani 15. junija 1926, tam stanujoč;
59. Bufolin Josip, rojen v Ljubljani 21. januarja 1926, tam stanujoč;
60. Merkun Milan, rojen v Ljubljani 26. februarja 1926, tam stanujoč;
61. Furlič Viktor, rojen v Ljubljani 21. marca 1926, tam stanujoč;
62. Verbič Zlatko, rojen v Mariboru 18. maja 1928, stanujoč v Ljubljani.

Vsi se nahajajoči v zaporu, so obtoženi:

A. Od Alojzija Višnjara do Antonije Oražem (od št. 1. do vključno št. 23.) zločinstva po členih 110 Cp. in 3 E. da so v prejšnjem času do marca 1943 bili člani tajne vojaške formacije »Narodna zaščita«, usmerjene na upor proti državnim oblastem, s kvalifikacijo, da so bili voditelji Alojzija Višnjara, Stanko Košir, Rudolf Markič, Oskar Mahnič, Karel Lavrenčič in Stanko Marinšek ad 1. kot poveljniki čete, ad 2. do 3. kot poveljniki voda in ostali kot poveljniki desetine.

B. Kariž Boris, Škerlj Gabrijel, Fischer Bogomil, da so skupno z ubeglim Škerlevajem Milanom organizirali in vodili organizacijo »Osvobodilna fronta«, naperjene, da se z nasiljem odstrani politični, gospodarski in socialni red države, so vodili aktivno propagando v mestu, prva dva tako, da sta v Šubičevi ulici 3 ustanovila tehnično centralo komunistične stranke Slovenije, ustanovila tajno tiskarno in tajno knjigovoznico, tretji pa je zbiral prispevke in nove člane OF. Vsi ostali, da so bili člani uporne organizacije in da so bili dejanski člani OF, nekateri so širili letake in druge stvari po mestu.

C. Vsi obtoženci, da so se v omenjenem času in pod navedenimi okoliščinami udeleževali nasilnega upora proti političnim, gospodarskim in socialnim uredbam državnih oblasti, s tem da so širili letake uporniškega značaja, izdane po tajni tiskarni.

D. Kariž Boris, Škerlj Gabrijel, Detelja Ivana, Baggia Anton, Hrovat Rozalija in Stare Nikolaj med drugim:

a) da so pod danimi okoliščinami in v istem času v zločinskem namenu ponarejali in izdajali prepustnice XI. armadnega zbora (tiskane v tajni tiskarni);

b) da so pod danimi okoliščinami in v istem času napravljali napačne živilske nakaznice in da so jih dajali v promet.

E. Baggia Anton, Detelja Ivana, Hrovat Rozalija, Stare Nikolaj, Petkovšek Mihael in Pogačar Stanko med drugim tudi, da so kopirali prekomerno razna živila.

F. Škerlj Gabrijel, Baggia Anton, Hrovat Rozalija in Stare Mihael tudi med drugim, da so nosili protipredpisom in ukazom orožje — pištole.

Sodba

Vojno sodišče Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmacijo, oddelek Ljubljana je izreklo naslednjo obsodo:

Višnar Alojzij, Košir Stanko, Markič Rudolf, Mahnič Oskar, Lavrenčič Karel, Marinšek Stanislav in Ogrin Marija se obsojajo na 30 let zapore z vsemi posledicami kazenskega zakona. Obsojeni so bili zaradi obtožbe, da so organizirali OF, »Narodno zaščito« in vodili aktivno komunistično propagando.

Pogačar Ignacij, Poglajen Metod, Kump Amalija, Škradl Julijana, Roter Ivan, Rupar Jakob, Jermančič Franc, Pleško Hermína, Tobias Rudolf, Remškar Filip, Avbelj Tit, Bognie Simon, Pleško Anton, Lukežič France, Oražem Antonija so bili obsojeni na 27 let ječe z vsemi zakonitimi posledicami kazenskega zakona, prav tako zaradi sodelovanja pri aktivni komunistični propagandi.

Kariž Borisa je sodišče obsodilo zaradi aktivne propagande v mestu in tehničnega vodstva osrednje tajne komunistične tiskarne KPS v Škerlevajev knjigovoznici v Šubičevi ulici 3, kjer so tiskali komunistično glasilo »Delo«, partijske izkaznice ter ponarejene osebnostne in potne izkaznice, na 30 let zapore. Karižu se šteje v olajšilno okolnost njegovo priznanje, da je glavni krivec, ki je dal povelje za ustanovitev te tiskarne, neki Škerlevaj z lažnim imenom »Gaber Julij«.

Na 25 let zapore je sodišče obsodilo Baggia Antona, najemnika in vodjo bivše Škerlevajev knjigovoznice. Tudi njemu je šlo kot olajšilno okolnost njegovo priznanje. Baggia je vzel v najem Škerlevajev knjigovoznico po nalogu Škerlevaja, aktivnega člana KPS. On je sklenil pogodbo s Škerljem Silvestrom, ki je v odsotnosti brata-lastnika skrbel za podjetje.

Na 20 let zapore je sodišče obsodilo Hrovat Rozalijo in Fischerja Bogomila, in sicer na podlagi priznanj: prvo, ker je razpečavala iz komunistične tiskarne v Škerlevajev knjigovoznici »Slovenskega poročevalca« in drugo komunistično propagandno čtivo, ki ga je dostavljala na dom, drugega, ker je zbiral denar, ki ga je uporabil za komunistično propagando, obenem pa tudi širil komunistični tisk.

Škerlja Gabrijela, lastnika knjigovoznice v Šubičevi ulici, je sodišče obsodilo na 19 let zapore z utemeljitvijo, da je sodeloval v družbi, ki je pripravljala prevrat sedanjega reda.

Stare Nikolaj je bil obsojen na 18 let, Detelja Ivana na 17 let, Svetlin Marija, Bučar Josip, Fabjan Terezija, Kovčica Marija in Drnikovič Rozalija na 11 let zapore z vsemi posledicami zakona. Vse so raznašale »Slovenskega poročevalca« in drugo komunistično čtivo.

Na 9 let zapore je zaradi istih zločinov obsodilo Lončarič Julko, Kobal Ivana, Markovič Marijo, Klemenčič Jožeta, Štublja Franceta, Skuka Ivana, Novaka Franceta, Semraje Josipino in Kralja Ivana.

Pogačar Stanka in Petkovška Mihaela je sodišče obsodilo na 8 let in 6 mesecev zapore ter na 2000 lir denarne kazni.

Matelič Alojzij, Vovk Ana, Mihelič Mila, Flajmavcar Romana, Jakolin Savo in Barlič Draga so bili obsojeni na 8 let zapore.

Na 5 let in 6 mesecev zapore je sodišče obsodilo Koširja Ivka, Hribernika Ivana, Bufolina Josipa in Furliča Viktora.

Škerlj Silvester, ki je v odsotnosti svojega brata, lastnika knjigovoznice v Šubičevi ulici 3, sklenil s Karižem in Baggio pogodbo za najem bratove knjigovoznice, ne vedo, da je za tem kakršna koli protizakonitost, je bil oproščen vsake krivde, prav tako tudi Zorec France.

Zaradi pomanjkanja dokazov o sodelovanju pri komunistični propagandi so bili oproščeni še: Bernik Franciška, Možina Alojzij in Verbič Zlatko.

V zvezi s tem veleprocesom so bili obsojeni tudi:

✓ Smolčić Cita na 17 let zapore in 2000 lir denarne kazni, ker je poskrbela pogonski stroj za tiskarno, nameščeno v levničarjevi mizarski delavnici v Zelni jami blizu gostilne »Pod Jezami«.

Osulina Hieronima je v zvezi s to tiskarno sodišče na podlagi njegovih priznanj, da je namestil tiskarski stroj v tej tiskarni, obsodilo na 8 let zapore.

Na 8 let in 6 mesecev je sodišče obsodilo tudi Petkovška Mihaela, ker je bil tudi v zvezi s tem delovanjem.

Bratje Kolman Vladimir, Albert in Teodor so bili oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov o sodelovanju pri urejanju tiskarne v Zelni jami, za katero naj bi bili prodali stroj iz svojega podjetja, tiskarne »Slovenija«.

Umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu. Ivan Vavpotič, čigar posmrtna razstava je bila prav te dni zaprta, je kot mož-poštenjak brez zavisti večkrat poudarjal vrednote in novo življenje, ki so ga prinesli v slovensko likovno umetnost mladi slovenski umetniki. V nedeljo, 16. maja, bo ob pol 10 odprta razstava v Jakopičevem paviljonu, ki jo priredijo mladi slovenski slikarji in kiparji: Z. Kalin, S. Kregar, Z. Mušič, M. Omerska, K. Putrih, M. Sedej. Posebnih vabil za razstavo ne bo. Priprani pa smo, da bodo ljubljanski meščani kljub temu v velikem številu obiskali to razstavo, ki bo obsegala okrog 70 samih novih del.

Ljubljana

Koledar

Petek, 14. velikega travna: Bonifacij, mučenec; Pashal I., papež; Pahomij, opat.

Sobota, 15. velikega travna: Zofija, mučenica; Izidor Kmet, spoznavalec; Jan, Sal., spoznavalec.

Obvestila

Za otroke z Brda in okolice ter s Ceste dveh cesarjev bo javno brezplačno obvezno cepljenje zoper koze v petek, 14. maja, ob 11 v salonu Karo. K pregledu je treba prinesiti otroke drugi petek, 21. maja, ob isti uri na isti prostor.

Za otroke iz vsega mesta bo javno brezplačno obvezno cepljenje tudi še v soboto, 15. maja, ob 16 popoldne v Mestnem domu. Posebno opozarjamo starše, ki so cepljenje te dni zamudili na drugih prostorih, naj zanesljivo svoje otroke prinesejo v soboto popoldne k cepljenju v Mestni dom, k pregledu pa drugo soboto, 22. maja, ob isti uri.

Mestni trošarinski oddelek v Lingarjevi ulici štev. 1, zaradi snajenja uradnih prostorov ne bo posloval za stranke v ponedeljek in torek, 17. in 18. maja t. l.

Pianistka Rossana Orlandini-Bottai bo sodelovala na XIV. simfoničnem koncertu v ponedeljek, dne 17. t. m. in bo igrala klavirski solo v Rahmaninovem Koncertu za klavir in orkester v c-molu. Pianistka Rossana Orlandini-Bottai je izredno nadarjena mlada umetnica, ki je dovršila svoje študije na konservatoriju v Firenzi in na akademiji Chigiani v Sieni. Prvič je umetnica koncertirala v Ljubljani meseca marca m. l., in takrat takoj osvojila s svojo umetniško igro številne poslušalce. Vsi kritiki so ji takrat prerokovali še lepo veliko bodočnost, poudarjali so njeno toplo čustvenost in tonalno barvitost, kakor tudi izvrstno izpolneno tehniko gibov in udarov ter interpretacijsko samostojnost. Edini so bili kritiki v tem, da so njene odlike take, da ji prerokujejo najboljšo umetniško pot. Tudi Rahmaninov Koncert ji bo dal vsa možnost, da pokaže ponovno našteje vrline. Za nastop umetnice vlada veliko zanimanje. Opozarjamo, da bo začetek ponedeljkovega simfoničnega koncerta točno ob pol 7 zvečer v veliki unioński dvorani. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

Oblačilno delavstvo (krojaške in čevljarške pomočnice, modistke in šiviljske pomočnice) vabimo na zborovanje v nedeljo, dne 16. maja 1943, ob pol 10 v dvorano Pokrajinske delavske zveze, Miklošičeva c. 22. Poročali bomo o položaju oblačilnega delavstva ter o dodatkih h kolektivnim pogodbam, ki smo jih sklenili za vse štiri stroke. — Oddelek industrijskih delojemalcev.

Drevi ob 18 h v mali filharmonični dvorani VIII. javna produkcija gojenecv šole Glasbene Matice v proslavo materinskega dne. Ker bo to edina javna letošnja proslava materinskega dne in jo izvajajo naši mladi gojenci, še prav posebno opozarjamo starše in prijatelje na nocojšnjo proslavo in produkcijo. Hkrati pa obveščamo, da bo v nedeljo IX. javna produkcija v veliki filharmonični dvorani. Začetek je ob tri četrti na 10 dopoldne. Na tej produkciji bo odigrala dve točki sporeda absolventka klavirskega oddelka Šole G. Matice gojenka prof. Bizjakove ga. Bonsack-Kalan Majda. Sest točk pa bo izvajal šolski orkester Glasbene Matice pod vodstvom prof. Karla Jeraja, ki bo tokrat nastopil z nekaterimi sodelavci, pomožniki v sestavi salonskega orkestra. Ob produkciji sta izredno zanimivi in poučni, zato vabimo k obisku. Spored produkcije je na razpolago v Knjižarni Glasbene Matice.

Šport

Nedeljski nogometni spored

Prihodnjo nedeljo bodo na sporedu tele tekme:

- ob 9.30 Mars : Zabjak, subjuniorji,
- ob 10.30 Mars : Hermes, mladina,
- ob 14 Mars : Hermes, rezerve,
- ob 15 Mladika : Korotan, prvenstvo II. razr.,
- ob 17 Mars : Hermes, prvenstvo I. razreda.

Po pregledu sporeda lahko rečemo, da bo prihodnja nedelja v znamenju Marsovih igralcev. Kar štiri moštva bodo postavili na igrišče, od najmlajših pa do igralcev prvega moštva. Posebno zanimivi in privlačni pa bosta obe prvenstveni tekmi, tako prvega kakor tudi drugega razreda. V drugem razredu se bosta pomerila za točke oba stara rivala, v prvorazredni pa moštvi, ki sta si do zdaj nabrali v prvenstvenem tekmovanju enako število točk. Kdor od njiju bo v nedeljo zmagal, bo prišel v družbo vodeče Ljubljane, ki je do zdaj v obeh prvenstvenih nastopih pospravila vse točke in vodi v prvenstveni razpredelnici.

*

Tobačna tovarna je pri Nogometni zvezi vložila protest proti verifikaciji nedeljske tekme z Marsom. Protest temelji na slabem sodniškem sojenju, s čimer je bistveno oškodovano Tobačno tovarno. O uspehu oziroma neuspehu protesta bomo poročali.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

»Vse sledi so izginile med Shorhamom in Morbyjem,« je dejal Dick. »Vi dobro poznate to okolico, gospod Bennett, kaj ne? Ali je kje kak kraj v bližini Morbyja, kamor bi se lahko odpeljali?«

»Da, dobro poznam vse okoliške kraje,« je pritrdil John Bennett. »Nekaj hiš leži še izven Morbyja. Lahko bi seveda to bilo tudi Morbyjsko polje! Nikakor pa si ne morem misliti, da bi tjakaj zapeljali mojo Elo.«

»Kaj je Morbyjsko polje?« je vprašal Dick, ko je vozil v počasnem tempu spet nazaj.

»Morbyjsko polje je star, že izrpan kamnolom. Družba, ki ga je izrabljala, je pred nekaj leti prenehala posloovati,« je odgovoril Bennett. »Vozili so se z najmanjšo brzino skozi Morby in obstali pred poslopjem krajevne policije z namenom, da bi zvedeli kakšno morebitno novost, ki es je morda dogodila med njihovimi vožnjami.«

»Ali ste čisto prepričani, da niste videli vozača na motornem kolesu?« »Popolnoma!« je odgovoril stražnik zanesljivo. »Avtomobil je vozil tako blizu mimo mene, kakor ste vi sedaj. Še na hodnik sem moral stopiti, da me ne bi poškropil z blatom. Lahko pa tudi trdim, da je bil avtomobil prazen

ter ni bilo v njem nobenega potnika.«

»Iz česa sklepate to?« ga je vprašal Elk urno.

»Prvič je avto vozil zelo lagodno, in drugič sem videl, da je vozač kadil, in kadar sofer kadil, je skoraj vedno tako, da je sam v vozu.«

»Sinko moj, v tebi so še nerazvite policijske močnosti,« je dejal Elk ter si zabeležil ime mladega stražnika.

»Jaz bi pritrdil temu, kar je povedil,« je dejal Dick, ko so se vračali k avtomobilu. »Avto je bil prazen, ko so se peljali skozi Morby, in to nam lahko tudi pojasni, zakaj ni motičklet vozil za avtom, iskati moramo torej sled med Morbyjem in Wellanom.«

Potem so se vozili naprej z najmanjšo brzino. Svetilke na avtomobilu so zaobrnila tako, da so svetile tudi nazven ter obsvetljemale grmovje in jarek ob cesti. Niti pet sto metrov še niso prevozili, ko je Elk vzkliznil: »Stoj!« in v hipu skočil iz voza. Čez nekaj trenutkov je poklical Dicka k sebi. Vsi trije so hiteli k Elku, ki je stal pred velikim rdečim motornim kolesom, ki je bilo skrito v varnem zavetju velikega zidu. Tod mimo so se že enkrat vozili, pa tedaj niso opazili niti kolesa niti varnega skrovališča. Tokrat pa so našli motorno kolo s po-

možjo avtomobilskih reflektorjev in pa Elkovega budnega očesa. Dick je pohitel nazaj k avtomobilu ter svetilki takoj naravnal, da sta svetili naravnost na motorno kolo.

Bilo je skoraj popolnoma novo, toda čisto zamazano od blata. Ko je potipal svetilko, je takoj vedel, da je nekaj časa od tega, odkar je bila prižgana. Na zadnjem delu kolesa je bila pritrjena vrečica za orodje. Privezana je bila z močnim jermenom, ki ga je Elk takoj razvezal.

»Če je to popolnoma nov stroj, se gotovo ne motim, če trdim, da je tovarna dala napisati lastnikovo ime in bivališče na notranji strani vrečice,« je dejal Elk.

Prijel je vrečico z orodjem, odstranil jermen in privzdignil platneno pokrovko.

»Vsemogočni Bog!« je zavzdihnil Elk.

Na platnenu pokrovki je bilo lepo napisano: »Joshua Broad, 6 Caverley, Cavendish Square.«

41.

Hiša v kamnolomu.

Ko je Ela vstopila v kuhinjo, je zapazila, da je prt, ki ga je dala sušiti na sušilno vrv pod stropom, padel na tla.

Ko se je sklonila, da bi ga pobrala, jo je nekdo silno naglo zaval v težak moker prt. Neka roka jo je objela, druga ji je zaprla usta in pritisnila glavo navzdol. Poizkušala je zavpiti,

toda iz grla ni mogla spraviti niti glasu. Z nogami je brcnila proti vratom, a še isti trenutek jo je nekdo z železnim prijemom zagrabil za kolena. Slišala je nek zvok, ki jo je spominjal na pretrepanje platna in v trenutku je imela zvezane roke in noge. Ker ji je zavel nasproti ledenomrzle zrak, je domnevala, da so vrata odprta in v naslednjem trenutku je bila že na vrtu.

»Pojdi!« je sikhnil nek glas in istočasno je čutila, da so bile njene noge proste vezi. Ničesar ni mogla videti, čutila je le, da dež pada na prt, v katerega je bila zavita njena glava, in da ji piha močan veter v obraz. Veter ji je pihal s tako silo nasproti, da ji je prt silil v usta ter je zelo težko dihal. Čutila je, da se nahaja v majhnem drevoredu poleg domače hiše. Ko je to dojela, jo je že spet neka roka zagrabila in posadila v avtomobil. Čutila je, da se je nekdo vsedel zraven nje in avto je odpeljal. Neznane je ji odvil prt in omogočil prostejše dihanje. Na sežudu pred njo je sedela temna postava, katere lica pa ni mogla videti.

»Kaj hočete od mene? Kdo ste?« je vprašala. Toda še preden je dobila odgovor, je vedela, da se nahaja v rokah žabarja, v rokah tistega, ki si jo je pozelel.

»Dati ti hočem še zadnjo možnost,« je rekel. »Po tej noči je rok pošel.« Obdržati se je skušala mirno ter ga je vprašala, ne da bi se ji glas najmanj tresel: »Kaj hočete od mene?«

Obvezala se boš poročiti se z menoj ter jutri zjutraj zapustiti to deželo; do tebe imam tolikšno zaupanje, da se zadovoljim že s tvojo besedo.«

Ela je odločno odkimala, vendar pa tega neznanec v temi ni mogel videti.

»Tega ne bom nikoli storila,« je rekla.

Med vso nadaljnjo vožnjo nista spregovorila niti besedice. Le enkrat je zakrinkani žabar zamrmral soferju nekaj na uho, ko so vozili skozi neko vas. Ela je kljub spuščeni zavesam videla sij njegovih naočnikov. Sofer je pogledal nazaj, toda ker ni ničesar videl, je le kratko odgovoril:

»Nič!«

Nihče ji ni prizadejal nič žalega. Ni bila niti zvezana niti stisnjena v kot avtomobila; vedela pa je, da je popolnoma nemogoče samo misliti na beg iz krepeljev tega krvoloka.

Sedaj so se vozili z zmanjšano brzino in naenkrat je avto obstal. Oba mošta sta izstopila, prav tako tudi Ela. Neki mož ji je peljal za roko skozi grmovje na polje, ki je bilo ohlajano. Vsaj tako se je njej dozdevalo.

Drugi neznanec jima je sledil. Ta ji je prinesel še dežni plašč in ji pomagat, da si ga je oblekla. Deževalo je ko za stavo in debele deževne kaplje so padale na dežne plašče, prepregnene z nepremotljivo zmesjo. Žabar je šel naprej, ne da bi se tudi enkrat samkrat ozrl. Eli je večkrat spodrsnilo ter bi bila tudi padla, da ji ni bila tujčeva roka v trdno oporo.

Disciplina – prvi in edini zakon preskušane italijanskega prebivalstva

Berlin, 13. maja. s. V članku pod naslovom »Disciplina« piše rimski dopisnik D. A. Z. o obliki v nekem italijanskem mestu, ki je bilo po sovražniških letalskih napadih še zlasti hudo prizadeto. Najprej podaja sliko o razdejani, ki so ga doživeli cerkve, bolnišnice, šole in mirna stanovanja civilnega prebivalstva, nato pa poveličuje duha, ki preveva ljudstvo, prizadeto po nasilnih sovražniških napadih, ter piše dobesedno:

»Italijani že davno vedo, kaj razumejo angleški in ameriški letalci pod pojmom vojaški cilji. Prav tako je tudi znano, da se sovražnik zdaj zaveda, da je dosegel prav nasproten učinek, kakor pa si ga je želel. Misli, da bo s takimi napadi omajal duha italijanskega naroda, a to njegovo početje se je izkazalo za prav tako jalovo, kakor si človek zastavlja prizadeva, da bi pregrizel granit. A če sovražnik kljub temu vztraja pri takem vojskovanju, ki ni vojskovanje, temveč pobijanje žensk, otrok in neoboroženih civilistov, se

mora pač vdati v to, da ga smatramo ne samo za sovražnika, temveč za »gangsterja«. Mora se sprijazniti z mislijo, da je treba njegov način vojskovanja označevati s pravim, to je kriminalnim imenom, ki seje sovraštvo in krepi odpor in duha tistih, ki so bili prizadeti ali so ogroženi.

Ko sem videl, s kakšno nemo veličino italijansko civilno prebivalstvo prenaša komaj zaceljene rane, — nadaljuje članek — sem spoznal vso globino in pomen besede »strahovanje«. S to besedo italijanski narod izreka svojo sodbu o vseh teh nasilnih dejanjih, o vseh nedopovedljivih divjastvih in okrutnih napadih na civilno prebivalstvo, o divjastvih napadih na posvečena postolja in stoletne umetniške spomenike, ki jih ne bo mogoče več obnoviti.

Svoja izvajanja končuje nemški častnik s pripombo, da v fašističnih vrstah človek vedno znova sliši besedo »disciplina«. To ni samo dejanje vere, izrečeno v besedi, temveč zakon.

Posvet o povojnem gospodarskem zaslužjenju Evrope

Buenos Aires, 13. maja. s. Končane so vse priprave za sestanek, ki bo prihodnji tork v Hot Springsu v Virginiji. Na tem sestanku bo medzvezniška komisija preračevala načrt, po katerem naj bi — kakor si zamišljajo tisti, ki so sklenili »atlantski sporazum«, ki je danes samo še kos ničvednega papirja — podjarmili Evropo in jo za večne čase naredili sužnjo anglosaksonskega bogatstva in boljševizma. Komisija bo v resnici pretresala povojne načrte, ki imajo za cilj, omejiti evropsko pridelavo živeža, tudi žita, sladkornja in krompirja, ter tako prisiliti zahodne evropske države, Francijo, Belgijo, Italijo, Španijo in skandinavske dežele, da bodo pridelovale izključno le zelenjavo, sadje in mlečne izdelke, dočim Nemčiji ne bi ostalo drugega, ko le pridelovanje krompirja. V svojih potrebah po

žitu bodo omenjene dežele odvisne od dobav iz Rusije, Združenih držav, Kanade in Argentine. Ta načrt naj bi ohranil v Evropi mir, kakaj po njem ne bi bilo mogoče nobeni državi v Evropi nakopičiti toliko živih zalog, da bi lahko zmagala v kakršni koli vojni. S takšnim načrtom bi radi tudi omejili možnosti za novo gospodarsko vojno, kakor je izbruhnila po prejšnji svetovni vojni, ko so se Italija, Francija, Nemčija in druge evropske države skušale otestiti navezanosti na uvoz kmetijskih pridelkov, katerih je Amerika imela preveč, ter se s tem hotele gospodarsko osamosvojiti in vojaško zavarovati. Po sodbi ameriškega državnega tajnika Hulla je treba iskati skrite vzroke za sedanjo vojno v norosti o politično-gospodarski neodvisnosti Evrope.

Odločna beseda maršala Antonescu

V prejšnji vojni je Romunija, ki je imela 8,5 milijona ljudi, izgubila 800.000 mož, v sedanjí vojni pa pri 16,5 milij. komaj pol milijona

V eni svojih zadnjih števil je »Tempo« objavil razgovor, ki ga je italijanski častnik Lambertini imel z romunskim državnim poglavarjem maršalom Antonescu. Članek izpolnjuje še deset slik, ki prikazujejo delo romunske ženske organizacije, katero vodi soproga maršala Antonescu. Romunski državni poglavar je Lambertiju dejal med drugim naslednje:

»Vojak sem in vojak ostanem. Tudi vem, da bo naše prizadevanje za rešitev, tudi če bi ostalo brezuspešno, vsaj našim sinovom in vnukom, če že nam samim ne, dalo pravico do neodvisnosti in do moči. Tista država pa, ki misli samo na sedanjí rod, svoje naloge ni vredna. Jaz bom romunsko armado znova uredil in jo popeljal na bojišče proti Rusom.«

pol. Disec članka, ki je izšel v »Tempo«, naštevajoč potem one kmetijske pridelke in industrijske proizvode ter one surovine, ki jih je Romunija poslala osim državam, nato pa podaja naslednje besede maršala Antonescu:

»Pri tem, ko vodim svojo armado nad Ruse, ne računam na nikak polom, temveč na zmago, ali vsaj na rešitev. Točno vem, da sta naš sovražnik Rusija ter Azija eno in isto. Romunska zgodovina nas uči, da je ta dežela doživela že strahotne boje, ki so v teku zgodovine divjali med Evropo in Azijo, a od vseh najbolj žalosten in najbolj krvav je sedanjí boj. Vanj pošiljam Romunijo z vsemi rezervami surovin in ljudi in sem sveto prepričan, da je tako prav in da je to tudi potrebno. Mi smo v tej vojni, če računamo tudi ujetnike, izgubili pol milijona mož. Če pa upoštevamo dejstvo, da je v prejšnji svetovni vojni Romunija, ki je imela tedaj osem in pol milijona ljudi, izgubila 800.000 mož, potem od sedanjí Romunije, ki ima 16,5 milijona prebivalcev, lahko zahtevam še nove žrtve. Vodim svojo vojsko nad Ruse, pri čemer točno vem, da so sprito drugih posebnih okoliščin in sprito pomilovanja vredne propagande še nadaljnja vprašanja, ki jih je nujno treba rešiti, vprašanja, ki bodo samo v primeru zmage imela svoj smisel.«

Razlika med carsko in boljševiško Rusijo kakor jo podaja ugledni angleški pisec

»La Corrispondence« poroča iz Lizbone: V Londonu je pred kratkim izšla knjiga pod naslovom »Out of the Ashes« (»Rojena iz pepela«), ki jo je napisal ugledni angleški pisatelj Thornburn Head. V njej podaja v desetih točkah tole sliko o carski in sedanjí boljševiški Rusiji:

1. Carska Rusija je vladala 180.000 aristokratov. Nadomestilo jih je 144.000 sovjetskih komisarjev.

2. Carska vlada se je posluževala policijske organizacije »Okhrana«. Stalin pa je ustanovil GPU, ki ima dosti večjo oblast in lahko ljudi obsoja na smrt brez kakšnega zaslišanja ali obsodbe.

3. Iz carske Sibirije se je bilo mogoče vrniti, nemogoče pa je priti iz sovjetske Sibirije nazaj.

4. Carska Rusija je razpolagala s kozaki in vojsko. Sovjetska Rusija pa razpolaga z rdečo vojsko in s člani GPU, ki imajo neomejeno oblast odpeljati in moriti ljudi kar v trumah.

5. V carski Rusiji so imeli cenzuro, ki jo je bilo včasih možno igrati. V sovjetski Rusiji pa je cenzura popolna, ker vse, kar se tam tiska, izdaja država.

6. Pod carji so imeli v Rusiji redna sodišča, pod sovjetsko vlado pa so sodišča enostavno podružnice GPU.

7. Carska Rusija je dovoljevala, da so se Rusi smeli izseljevati, Stalinova Rusija pa to prepoveduje.

8. Carska Rusija ni preganjala svojcev tistih, ki jih je zaprla, sovjetska Rusija pa jih brez nadaljnega zapira, da bi jih ustrašovala.

9. Carska Rusija je odpravila sužnje na rodni grudi, sovjetska Rusija pa je iz vseh kmetov naredila sužnje vlade.

10. Carska Rusija je dovoljevala delavcem, da so smeli imeti svoje organizacije. Sovjetska Rusija jih je nadomestila z organizacijami, ki imajo nad njimi strogo nadzorstvo vlada po svojih agentih.

izbruhniti na njegovih ramenih v solze. Karal jo je, naj ga ne zbujata, kadar spi večino dneva v hotelu, ko gre skozi mesto; dražil jo je z ljubavnimi pismi Toma Milledouka, ki so jih nune temeljito prebirale; smejal se je, klepetal in norčeval. Priliznjeno jo je prosil, naj igra z njim duet na klavirju. Primaknil je stol, ji ovil eno roko okrog života, se vsedel ter pričel briljantno igrati spremljavo na basovskem delu klavirskih tipk.

Mislil, da razen Lutie Brewtonove same ne bi bil mogel nihče v deželi ali morda sploh nihče vstopiti v takem trenutku ter nas vse razorožiti in zadržati strica. Videl sem, kako se je zopet vsedel v svoj naslanjač, kjer je čakal na konec igranja. Oči v njegovem velikem, neupogljivem obrazu so zle na Brocka z bolestin in neizrečenim izrazom.

Končno je odšla Sarah Beth spat. Moj stric je obsedel v naslanjaču ter gledal dečka.

»Brock, pravkar sem nameraval iti v mesto, da bi se pogovoril s teboj,« je pričel. »Ali si res ustrelil Dutcha Charleya?« Dečkov obraz je postal brezčuten. Stal je ter gledal strica izpod priprtih oči.

»Moral sem ga ustreliti, ali pa bi me bil on!«

»Ali je res,« je nadaljeval stric s ključovno potrpežljivostjo, »da ti je tisto črnolaso dekle dajalo prednost in da si ti to vedel?«

»Vsem dekletom ugajam,« je rekel Brock. »Kot vsakomur uga...« Stisnil je ustnice ter gledal strica s svojimi mrzlimi, zastrtimi, skoraj zasmehujočimi očmi.

Na striceva usnjena lica je prihajala rahla barva.

»Nimam v mislih toliko streljanja,« je rekel s težavo. »Fantje se hočejo boriti; in jaz bi ne imel kaj prida mnenja o tebi, če se ne bi znal sam braniti. Povedal sem ti, da bom tako dolgo plačeval tvoje kartaške dolge, dokler boš igral pošteno. Vedno sem ti pravil, da je goljufija najnižkotnejša oblika živalskega življenja. Sedaj si goljufal in nič se ne spremeni na stvari, če kdor koli reče kaj drugega. Hočem, da greš pred sodišče ter se zagovarjaš, ali pa prejmi zasluženo kazen!«

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

379.
Cesar se je zdaj obrnil proti pretorijancem, ki jim je zapovedoval strogi in njemu do dna duše vdani Flavij Subriji. Ob pogledu nanj je bil Neron presenečen: obraz starega vojaka je bil strog kakor vedno, toda po licu so mu curljale solze in molil je palec kvišku v znamenje, da tudi on prosi za pomilostenje.

380.
Množice se je začela polasčati besnost izpod topolajočih nog je začel vstajati prah in zavijati gledališče v svoj oblak. Vpije je bilo vedno bolj grozeče in iz njega so se slišali kriki: »Rdečebredci! Požigaleci! Morilec!«

Neron se je zdaj ustrašil. Če bi se v cirkusu začel upor, bi utegnil brž zajeti vse mesto. Kaj bo z njim, če zapravi še naklonjenost množice, edino, na kar se je lahko naslanjal?

Se enkrat se je ozrl, in ko je povsod videl stisnjene obrvi, ganjene obraze in proseče oči, je dal znamenje za pomilostenje.

Po gledališču se je razleglo gromko odobravanje. Ljudstvo se zdaj ni več balo za življenje obeh obsojenih, zakaj odsej sta bila pod njegovim varstvom in niti cesar si ne bi več upal preganjati ju s svojo jezo.

EIAR — Radio Ljubljana

Petek, 14. V. 18 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Radijske pesmi vodi dirigent Angelini — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Klasični orkester vodi dirigent Petralia — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Pesmi in napevi — 17.35 Koncert pianista Alda Ciccolini — 19 Govorimo italijansko, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 20.45 Simfonična prireditev družbe EIAR: Simfonični koncert vodi dirigent Armando La Rosa Parodi; v odmoru predavanje v slovenščini — 22.45 Poročila v italijanščini.

Sobota, 15. maja: 7.30 Pesmi in napevi —

8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Valčki — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.12 Simfonična glasba — 13.25 Zbrane pesmi — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijanec, operetna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Koncert tria »Emona« — 17.35 Komorna glasba — 17.55 Gospodinsko predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v slovenščini — 20.20 Filmsko glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Zeme — 21.35 Koncert Ljubljanskega komornega tria (M. Lipovšek — klavir, A. Dermelj — violina, C. Sedlbauer — celo) — 22.10 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22.45 Poročila v italijanščini.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Često sem bil videl strica jeznega, vendar nikoli tako kot sedaj, da bi mu kri izginila iz žil. Njegov obraz je sličil temnemu neurju, iz katerega so kar naprej švigali bliski. Celo preko sohe sem čutil, tako kot lahko čutim utripanje srca, dvigajoči se ognjeni vihar, ki je gorel, ko se je bil enkrat vnel v njem, kot prerjisi požar, kateremu se ne bi mogel nihče zoperstaviti ali mu ubežati, temveč mora biti zadovoljen, da sme teči njegov lastni divji vulkanski tek.

Dvignil se je ter šel proti vratom. Vsi smo vedeli, kam je šel. Ne motim se, če pravim, da sploh ni vedel, da smo mi bili v sobi. Videli smo, da se je ustavil v veži ter si pripasal svoj stari prepoteni pas s samokresom, ki je tam visel. Ob pogledu nanj se je Sarah Beth hitro dvignila s stola ter šla preko sohe do medeninasto marmornatega podstavka, na katerem je stala poslikana kitajska svetilka.

»Ne hodi nocoj, papa!« ga je prosila. »Naj gresta jutri Jimmy in Hal.«

Stal je kot gluh; preden se je obrnil, si je zapel dvojno zaponko na pasu; ošvignil nas je s svojimi podplutimi očmi in nam dal tako razumeti, kaj si smemo dovoliti in kaj ne, ter da je še bil glavar svoje družine, v katero je spadal tudi Brock.

Ni šel. Stal je v veži nekaj časa, kot bi poslušal. Kmalu nato smo začeli znane korake na galeriji. Brock je stopil v sobo z lahkotnimi koraki. Bil je svež in očarajoč; otroško rumeni lasje so frfotali za njim.

Moral nam je brati z obrazov, da smo že vedeli. In to ga je naredilo še bolj očarajočega in obupano veseliga. Šalil se je s Saro Betho, kot ne bi vsa bleda stala pred njim, pripravljena